

כן ישגשג ההיי־טק בחברה הערבית

« פיתוח תעשיית ההיי־טק בחברה הערבית הוא צעד חשוב בעיצוב חזון ההיי־טק הישראלי, שבבעבר היה נחלתו הבלעדית של המגזר העסקי היהודי. יתרונותיו של פיתוח זה כפולים: ראשית, הוא יכול להביא לשינוי משמעותי בהרכב המגזר העסקי הערבי ובחיבורו לכלכלת הידע המקומית והגלובלית. בכך הוא עשוי להביא לשיפור מתמשך במצב הסוציו־אקונומי ובאיכות החיים של החברה הערבית. שנית, תעשייה זו תתרום לכלכלת ההיי־טק הלאומית בכך שתביא תרבות השקעה חדשה שמאופיינת בהתנהלות ארוכת טווח. יזמים ערבים לא ימהדו לעשות אקזיט וישאפו לבניית חברות שיצמחו לכדי חברות גדולות, מכיוון שהתרבות ואורח החיים הערביים מאופיינים בשאיפה ליציבות, שינויים מועטים ומחויבות ארוכת טווח ליציחת עסק בר־קיימא.

ואולם פיתוח תעשיית ההיי־טק בחברה הערבית במסגרת כלכלה ישראלית ריכוזית, הוא אתגר מורכב. הגופים האמונים על קידום הענף (הממשלה, ארגוני החברה האזרחית ואנשי ההיי־טק הערבים) ניצבים בפני השאלה כיצד להיערך לאתגרים הניצבים בפני פיתוח מגזר היי־טק ערבי משגשג? לכאורה, יש ניסיון להעתיק את המודל היהודי, המבוסס על רעיונות פורצי דרך אקראיים שאינם נתמכים במנגנונים המגבירים את התחרותיות ומאפשרים צמיחה לאורך זמן ברמה הגלובלית. ואולם בניית דוד שני של ההיי־טק מחייבת למידה מניסיון זה, תוך התמרה למודל שיתאים למאפייני החברה הערבית.

למשל, להבדיל מהמודל היהודי, אין די בהקמת חברות סטארט־אפ וקרנות הון סיכון על ידי המגזר העסקי או הממשלה, שמאפשרים רק יצירה ומימוש רעיונות. פיתוח ההיי־טק תחרותי ובר־קיימא בקרב החברה הערבית מחייב צעדים ומנגנוניים נוספים מצד הממשלה וסוכנויותיה (כמו המדען הראשי, הסוכנות לעסקים קטנים ומט"י), ארגוני החברה האזרחית והשלטון המקומי. כך לדוגמה, צריך לעודד את יזמי ההיי־טק הערבים לפעול מתוך שליחות וחזון רחב ששם במרכז את שגשוגה הכלכלי והחברתי של כלל החברה הערבית, ולא רק את המפעל שלהם.

כמו כן, יש לקדם תרבות של יזמות. סוכנויות ממשלה הפועלות בחברה הערבית, כמו מט"י, חייבות לעודד עצמאות תעסוקתית של צעירים ערבים. בפרט, יש לעודד יזמות מתוך ההקשר הייחודי, שתאפשר יצירת חדשנות והבאת ערך מוסף לתעשיית ההיי־טק המקומית והגלובלית. ארגוני החברה האזרחית צריכים לעודד חיבורים לשווקים בעולם הערבי, לתרבות, לצרכים ולאתגרים הייחודיים (כמו בתחומי הבריאות והחינוך), ולנכסים הייחודיים של החברה הערבית, כמו הידע העתיק בצמחי מרפא, אוכל בריא, אוכלוסייה צעירה ושפה.

יתרה מכך, יש לקדם שילוביות בין־תחומית שתייצר חיכוך גבוה ככל האפשר בין אנשים ובין חברות שונות. כדי לפתח תעשיית ההיי־טק חדשנית, פורצת גבולות, תחרותית וברת קיימא, לא מספיק להעסיק מפתחי תוכנה, מהנדסים ומעצבי java. חדשנות נוצרת משילוב חיכוך בין תחומים שונים, כמו חינוך, כלכלה, פסיכולוגיה, פילוסופיה, היסטוריה, דת ואמנות. כגובה החיכוך והגיוון – כך גבוה הסיכוי לפריצות ררך ייחודיות וחדשניות בתעשיית ההיי־טק הערבית. כמוכן, הגדלת עוגת ההיי־טק בחברה הערבית מחייבת יציאה מהתמקדות בשוק המקומי וחיבור וכניסה לשווקים הגלובליים, באמצעות בניית שותפויות עם גורמים מובילים בעולם, בעזרת מינהל סחר חוץ והמדען הראשי. על ממשלת ישראל והמנהיגות המקומית והאזרחית מוטלת האחריות ליצירת מנגנונים שיאפשרו התרחשותם של צעדים אלה באופן מקביל. רק כך תהיה לנו תעשיית היי־טק משגשגת בחברה הערבית, שתתרום לכלל האוכלוסייה הערבית ולפיתוח ההיי־טק המקומי והגלובלי. הכותב הוא חבר בצוות החברתי־כלכלי במכון ראות